

OHKOLAN KYLÄSANOMAT

Nro 88 joulukuu 2017 – helmikuu 2018

Puoluepoliittisesti sitoutumaton kylälehti. Perustettu 1998.

Jakelu: Ohkolan ja Hyökännummen taloudet

Ohkolanjoki on virrannut vuolaasti koko syksyn ajan.

☞ **Suomen itsenäisyyden 100 v juhlallisuuksia**

☞ **Osayleiskaavoitus alkaa, yleisötilaisuus 25.1.2018**

☞ **Työväentalon historiaa**

OHKOLAN TYÖVÄENTALON HISTORIAA

Ohkolan työväentalolla (os. Arolan Kylätie) on värikäs historia, vaikka talosta onkin jäljellä nyt vain kivijalka.

Ohkolan työväentalo oli v. 1932 Suomen historian varsinainen polttopiste. Mäntsälän Kapina sai alkunsa Ohkolan työväentalon tapahtumista. Usein kuulee vieläkin Ohkolaa nimitettävän Kapi-nakyläksi.

OHKOLAN TYÖVÄEN-YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN

Ohkolan työväentalon alkuvaiheista löytyy vähän tarkkoja tietoja, joiden todenperäisyyden voisi varmistaa. Työväen yhdistys on perustettu ilmeisesti v. 1902. Jossain on maininta, että tontti on lunastettu yhdistykselle vasta v. 1929. Ohkolassa asui paljon työväkeä tai vähäosaisia, joilla oli tarvetta järjestää omia juhliiaan tai osallistua näytelmiin ja monenlaisiin kulttuurieroihin.

TALON RAKENTAMINEN

Työväentalo oli alunperin Virran perheen mökki Nummisten tien varressa Vähäkylässä. Perhe purki ja rakensi sen vuosisadan alussa lähemmäksi keskikylää, Mäki-Anttilan maille.

Kun työväentalolle etsittiin sopivaa ja keskeistä paikkaa, tarjoutui Virta myymään oman mökkinsä. Talo oli Mäki-Anttilan vuokramaalla, ja isäntä Valfrid Ahokallio suostui talokauppaan. Virran mökkiä laajentamalla kohosi 1908-1909 Ohkolalle mainio järjestöalo. Se tehtiin talkoilla ja innostuksella. Virta sopi kaupanteon yhteydessä, että hänestä tuli työväentalon vahtimestari ja näin

Ohkolan ja Kellokosken työväenyhdistysten yhteinen vappukulkue vuonna 1928 on saapunut Ohkolan työväentalolle. Valok. Otto Kilpeläinen

hän perheensä kanssa sai asua entisessä mökissään, joka uppoutui uuden talon sisään kun työväenyhdistys rakensi mökin yhteyteen juhlasalin, näyttämön ja eteisen.

TOIMINTA

Ohkolan työväentalo oli Ohkolan ja Kellokosken seudun keskuspaikka. Siellä pidettiin iltamia, tanssittiin ja näyteltiin. Pikkujoulut ja erityisesti Vappu-juhlat oli tärkeä tapahtuma.

Vappujuhlat alkoivat kellokoskelaitten ja ohkolalaisten tapaamisella Hyökännunnenmäellä, josta lähdettiin Ohkolan talolle juhlaan. Vappumarssikulkue oli komea. Juhlissa soitti Kellokosken torvisoittokunta.

Työväenyhdistyksen toiminta oli oikein vireää 1920-luvulla. Kustaa Salama oli yhdistyksen keskeinen hahmo.

TOIMINNAN HIIPUMINEN

Mäntsälän kapinan jälkeen toiminta talolla hiljeni. Työväenyhdistyksen jäsenmäärä tippui viiteen vuosina 1933 ja 1934. Pienen hiljaiselon jälkeen kolmekymmentäluku oli kuitenkin vilkasta.

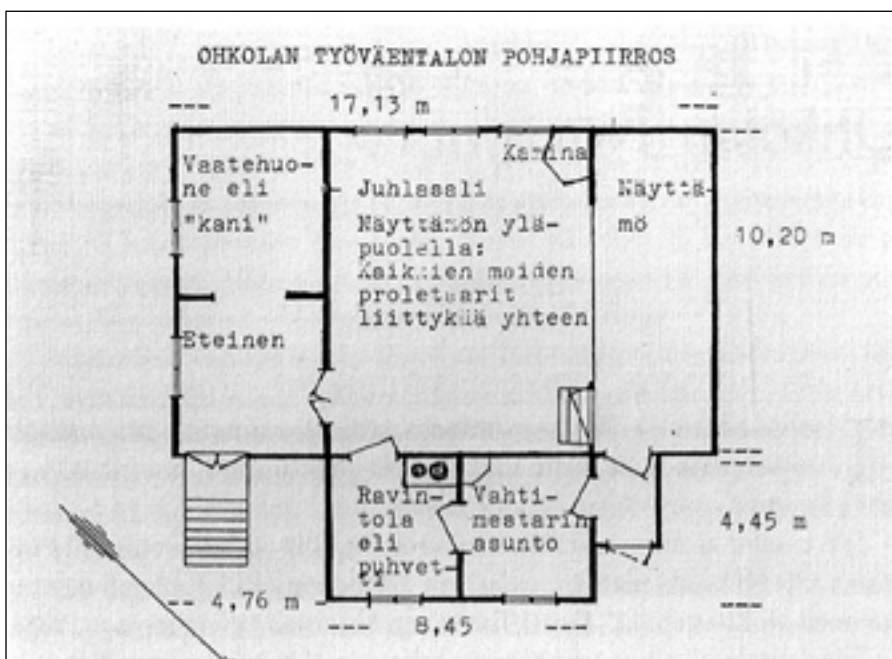
1950-luvulla toiminta loppui ja talo jäi ilman käyttöä, tyhjilleen. Viimeinen yleisötalaisuus järjestettiin 1957. Vesikatto romahti 60-luvulla. Talon kunnostaminen oli pienelle yhdistykselle ylivoimainen tehtävä. "Päädyttiin myymään talo polttopuiksi. Kivijalka jätetään paikalleen. Aikanaan pystytetään muistomerkki." totesi Oiva Ahvenainen Uusimaa-lehden artikkelissa.

Ohkolan työväentalo muuttui polttopuiksi 540 markalla (Otsikko sanomalehti Uusimaassa 8.9.1970).

Kylässä edelleen toimiva ja hyväkuntoinen Nuorisoseurantalo on toiminut sittemmin kaikkien yhteisenä kokoontumis- ja kulttuurierojen pitopaikkana. Kahden talon ylläpitoon ei voimavaroja ollut.

MUISTELUA

Kun Mäntsälän kapinasta oli kulunut 70 vuotta, tuntui asia muuttuneen markkinoiden mainostamiseksi. Mäntsälästä löytyi kuitenkin kulttuuria ja historiaa ymmärtäviä ihmisiä ja Anneli Parton laatimaa ja ohjaamaa näytelmää kapinan tapahtumista alettiin valmistaa työväentalon raunioille. Pidettiin raivaustalkoita ja teetettiin kivijalkaan messinkinen

muistolaatta. Tilaisuudesta tuli vaikuttava: ulkoministeri Erkki Tuomioja paljasti laatan parinsadan juhlavieraan nähtäväksi. Juhlapuheessa hän varoitti meitä kansanliikkeistä, jotka hakevat kannatusta kiihkoilulla, suvaitsemattomuudella ja muukalaisvihalla. Näytelmä Mikko Erich puhuu jälleen (Heikki Simolin pääroolissa) esitettiin oikealla tapahtumapaikallaan.

Eipä muistolaatta saanut kauan ihailtavana olla, kun se salaperäisesti katosi. Paljon huhuja liikkui tekijöistä, ihan helpolla sellaista ei irti saa. Salaliittoteorioitakin levisi. Kunnes Ohkolan koulun 3. luokka opettaja Anna-Maija Kajanderin johdolla pyöräili kevätretkellä paikalle kolme vuotta sitten ja tarkkasilmäinen Veikka Tiensuu hoksasi laatan maastosta. Vähän kärsinyt laatta on taas paikallaan.

TÄMÄN PÄIVÄN TILANNE

Ohkolan työväenyhdistys oli patentti- ja rekisterihallituksen lakkautettavien yhdistysten joukossa alkuvuodesta 2017. Asiat ovat edenneet siten, että yhdistys on purkautumiskokouksessaan päättänyt lahjoittaa työväentalon tontin eli Päiväkummun Mäntsälän työväenyhdistykselle. Ohkolan työväenyhdistyksen viimeinen puheenjohtaja oli Raija Wallin ja Mäntsälän työväenyhdistyksen nykyinen puheenjohtaja on Reijo Liinamaa.

Raunioilla kasvaa taas turhan paljon puita, karsia voisi. Leirinuotiopaikkaa käytetään varsinkin vappuina. Hyvin on siistinä pysynyt ja paloturvallisuudesta huolehdittu. Alueella on myöskin pelattu värikuulasotaa. Toivotaan uusien sukupolvien löytävän paikan ja saavan tietää perinnöstä, joka on huomattava pala Suomen historiaa.

Mäntsälän kapina ja mitä Ohkolan työväentalolla oikein tapahtui 27.2.1932

Kansalaissodan jälkeen Suomen kansa oli hyvin kahtiajakautunut, oli selkeä

Kuva: Anna Tapper

Kuva: Eira Andersson

jakolinja punaisiin ja valkoisiin. Tämä konkretisoitui monenlaisiksi tragedioiksi, myös murhiksi ihan naapureidenkin välillä. Oli monenlaista vihanpitoa. Sen ajan muistoissa on onneksi säilynyt myös kertomuksia siitä, miten autettiin hätään joutuneita yli jakolinjan. Näistä vaiheista kertoo hyvin konkreettisesti Väinö Linnan Täällä Pohjantähden alla, joka nähtiin Öljymäen kesäteatterissa vuonna 2010.

Lapuan liike oli vuosina 1929–1932 vaikuttanut kommunisminvastainen kansanliike. Mäntsälässä oli paljon Lapuan liikkeen kannattajia. Mäntsälän kapina oli keväällä 1932 Lapuan liikkeen kannattajien yritys kaataa Suomen hallitus. Koska heidän mielestään hallitus suosi liikaa kommunismia. Kapina ei rajoittunut vain Mäntsälän seudulle, vaan kyseessä oli koko maan kattava Lapuan Liikkeen tuella tapahtunut aseellinen liikehdintä. Kapinakäsky ei tullut Lapuan Liikkeen keskusjohdolta, vaan kapina syntyi mäntsäläisten omasta aloitteesta.

Valkoiset pyrkivät rajoittamaan kokoontumisia työväentaloilla mm. naulaamalla laudat ikkunoihin ja oviin. Näin oli tapahtunut Ohkolassakin. Ohkolan työväentalolla kärjistyi kapina, joka uhkasi suistaa Suomen vaaralliselle tielle pois demokratiasta ja laillisesta järjes-

tyksestä. Lauantaina 27.2.1932 talolla oli käynnissä tilaisuus, johon puhujaksi kutsuttua kansanedustaja Mikko Erichä kapinalliset halusivat estää puhumasta. Mikko Erich oli ensin kokoomuksen kansanedustajana (1919–1922), mutta kääntyi myöhemmin sosiaalidemokraatiksi. Paikallisulottuvuutta asialle antoi se, että Mäntsälän suojeluskunnan päällikön Richard de la Chapellen vaimo Anni oli Mikko Erichin entinen aviopuoliso.

Talossa oli runsaasti kaikenikäistä yleisöä, joukossa myös lapsia, kun n. 300-400 aseistettua miestä avasi kivääritulen kohti taloa. Lattialle heittäytyneet ihmiset joutuivat paniikkiin. Poliiseja oli paikalla suojaamassa yleisöä ja turvallisuuden takia tilaisuus piti keskeyttää. Kapinalliset lähtivät kohti Mäntsälää ja suunnitelmia maan hallinnon valtaamiseksi johdettiin voimantunnossa. Suunnitelmat vallata Helsingin valtakoneisto saatiin kuitenkin estettyä ja presidentti Svinhufvudin radiopuheen jälkeen kapinalliset hajaantuivat koteihinsa.

Tapahtuma oli maata syvästi uhannut sisäinen kriisi, jonka merkitystä kuvasti vaikkapa Ilta-Sanomien perustaminen vartavasten näiden tilanteiden tiedottamiseen kansalaisille mahdollisimman tuoreeltaan. Jälkiviisaina voimme vain arvailla valtiovahdon periaatteellisen toiminnan vaikutusta: kaikilla on oltava oikeus kokoontua ja ilmaista mielipiteensä, kunhan ei uhkaa toisten oikeuksia. Kattia jakaantunut kansa alkoi eheytyä ja pystyi yhdessä puolustautumaan ulkoisia uhkia vastaan lähestyvissä sodissa.

Lähteet: Replikkejä ja muistoja Ohkolan näyttämöiltä (Ohkolan Ns 2000), Muistattenkos viäl? (Mäntsälä Seura 2008). Mäntsälän historia III (Mäntsälän kunta, 1997), vanhahistoria.blogspot.fi

Tämän kirjoituksen ovat yhdessä koonneet: Eira Andersson, Martti Blåfield, Eija Hynninen, Reijo Liinamaa ja Raija Wallin.